

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Postoupení smlouvy - obecně i prakticky

Postoupení smlouvy je novým institutem civilního práva, který v právním řádu, respektive v zákoně č. [89/2012](#) Sb., občanském zákoníku (OZ), drží své místo v části závazkového práva, konkrétně pak v dílu o změně závazků. Úprava tohoto institutu je obsažena v šesti paragrafech (§1895 – §1900) a nezdá se, že by dikce zákona měla v tomto případě činit nějaké obtíže při aplikaci. Jak je tomu ale ve skutečnosti?

Postoupení smlouvy - stručný úvod

Postoupení smlouvy tak, jak je definováno v OZ umožňuje kterékoli ze stran závazku převést svá práva a povinnosti ze smlouvy na jinou osobu. Takový převod nemůže nastat zcela bez dalšího a vždy. Zákon stanovuje povinnost postupitele mít souhlas postoupené strany s převodem, to ale není jediná podmínka. Smlouva, z níž dochází k převodu práv a povinností, musí být co do rozsahu nesplněna (zčásti nebo zcela) a postoupení nesmí bránit povaha smlouvy. Postupitel má na druhou stranu i určitá další oprávnění, například převést pouze práva a povinnosti z některé části smlouvy nebo postoupit smlouvu více postupníkům.

Postoupení smlouvy - prakticky

Pojďme si nyní rozebrat ustanovení zákona podrobněji.

Už samotné **označení „postoupení smlouvy“** dle mého názoru přesně neodpovídá obsahu tohoto institutu. Jak bylo uvedeno výše, podle § 1895 odst. 1 může „kterákoli strana převést jako postupitel svá práva a povinnosti ze smlouvy“, o převodu smlouvy jako takové se zde nehovoří. De iure tak dochází k odtržení obsahu závazku od smlouvy. Následně dochází k situaci, kdy, obrazně řečeno, na jedné straně zůstává prázdná smlouva, jež nezaniká – připomeňme, že nebyl dán důvod k zániku smlouvy výpovědí, dohodou, uplynutím času ani splněním – a na straně druhé máme práva a povinnosti, vznášející se ve smluvním vakuu, neboť pro ně není smlouva. Typicky nastává situace, kdy na místo původní smlouvy o dílo vstupuje jakási dohoda o postoupení, která sice naplňuje náležitosti smlouvy stanovené zákonem (a dokonce má i písemnou formu), avšak není již smlouvou o dílo. Pokud by ustanovení zákona po obsahové stránce ctilo nadpis, pak by docházelo k postoupení celé smlouvy, tedy změnily by se pouze smluvní strany, a to de facto jakýmsi dodatkem ke smlouvě ve formě dohody o postoupení smlouvy.[1] Domnívám se, že v praxi se na postoupení smlouvy nahlíží právě tímto způsobem (na základě zásady smluvní volnosti stran) a při sepisování dohody o postoupení je pro vyloučení sporů vhodné upravit problematiku převodu co nejjasněji. Doporučit lze v tomto ohledu konstrukci typu „postupník vstupuje na místo postupitele a stává se smluvní stranou postoupené smlouvy se všemi právy a povinnostmi z toho vyplývajícími“. Nemá-li dojít k převodu všech práv a povinností, je toto třeba výslovně specifikovat.

Další oříšek nastává u výkladu podmínky **„nevylučuje-li to povaha smlouvy“**, která je poněkud vágního charakteru a při aplikaci vyvolává otázku, jaké smlouvy postoupit lze a jaké nikoli. Logicky vzato smlouvy, jejichž plnění je závislé na určité konkrétní osobě (např. tvorba uměleckého díla, softwaru, ale třeba i hlídání dítěte) budou typickými příklady smluv, u nichž povaha postoupení vylučuje (alespoň podle důvodové zprávy). Reálný život se ale od toho legálního často odlišuje, a lze si představit situaci, kdy si umělec zavázaný ze smlouvy o dílo způsobí úraz, který bude vyžadovat dlouhodobou rekonvalescenci a dílo tak nebude dokončeno včas dle potřeb objednatele. Má-li umělec

šikovného pomocníka, bude objednatel jistě rád souhlasit s postoupením smlouvy. Tím se dostávám k zásadnímu aspektu, kterým je souhlas postoupené strany. Je třeba mít neustále na paměti, že se pohybujeme ve sféře soukromého práva a je tedy výsostným právem smluvních stran ujednat si, jak je jim libo. A pokud strany projeví zájem na postoupení smlouvy, jejíž povaha postoupení zdánlivě vylučuje, tak není-li to v rozporu s jiným ustanovením zákona, je toto postoupení možné. Evropské zákoníky (př. Itálie, Nizozemí, Portugalsko) za smlouvy, jejichž povaha vylučuje postoupení, považují smlouvy asynallagmatické, tedy takové, kde fakticky plní pouze jedna ze stran. V našem právním řádu se bude typicky jednat o smlouvu darovací a potažmo též o smlouvu dědickou. Osobně ale ani v těchto případech neshledávám nemožnost postoupení.[2]

Zajímavá je i **otázka souhlasu postoupené strany** a s tím související účinností postoupení vůči tomuto subjektu.[3] Zákon říká, že postoupení je vůči postoupené straně účinné od jejího souhlasu. Jak to ale bude v praxi, pokud 1) postupitel si vyžádá souhlas postoupené strany, protože uvažuje o postoupení a 2) potenciální postupník nakonec dohodu o postoupení nepodepíše (ponechme v tomto případě stranou předmluvní odpovědnost). Postoupená strana by se tak mohla domáhat plnění od potenciálního postupníka. Zákon na tuto situaci pamatuje a výslovně stanoví, že pokud je souhlas udělen předem, nastává účinnost postoupení vůči postoupené straně až oznámením postupitele či prokázáním postoupení postupníkem. Nepraktická situace nastane v případě, že postoupená strana souhlas neudělí. Neudělení souhlasu nezakládá neplatnost dohody o postoupení, ale pouze její neúčinnost vůči postoupené straně. Postoupená strana tak nadále považuje za osobu zavázanou k plnění postupitele a dohoda je tak pouze mezi postupitelem a postupníkem. Obecně platí, že při řádně uzavřené a odsouhlasené dohodě se postupitel osvobozuje od svého závazku, pokud postoupená strana neučiní do 15 dnů ode dne neplnění postupníka prohlášení vůči postupiteli, kterým jeho osvobození odmítá. Tímto úkonem se postupitel stává de facto ručitelem závazku a postoupená strana jej může vyzvat k plnění v případě, že nebude plnit postupník. V praxi nic nebrání tomu, aby tyto úkony (tedy prohlášení a výzva k plnění) byly učiněny současně. Nejvýhodnější je ale stran nutného souhlasu a s cílem naplnit účel postoupení smlouvy vhodně uzavřít trojstrannou dohodu o postoupení smlouvy, která založí jasně časově i obsahově vymezený právní vztah.

Pokud „ručení“ a prohlášení připomíná směnečné právo, pak **rubopisování**,[4] které je jednou z možných alternativ převodu, se přímo ustanoveními směnečného práva řídí. Rubopisovat lze smlouvu, která kumulativně splňuje tyto tři podmínky: 1) je uzavřena v písemné formě, 2) je uzavřena na řad (s výslovným označením „na řad“) a 3) obsahuje souhlas postoupené strany s postoupením. V případě, že je toto splněno, není pro postoupení uzavírána jakákoli dohoda či smlouva, ale postačí podle pravidel zákona směnečného a šekového[5] rubopisovat na řad osoby, na kterou má být smlouva převedena. Existuje-li více originálů (což je u smlouvy obvyklé), je třeba rubopisovat všechny originály, což může být přinejmenším obtížné, ale může to rovněž zablokovat celé postoupení.

V neposlední řadě je třeba zmínit možnost převést **pouze část práv či povinností ze smlouvy**. Takto si lze představit například situaci, kdy z rámcové smlouvy o koupi a servisu movité věci povinnost obstarávání předmětů koupě a s tím související právo na zaplacení kupní ceny zůstane postupiteli, avšak servis bude provádět a za něj dostávat smluvenou odměnu postupník. Jiným příkladem může být rozdělení úklidových prací co do rozsahu či časovému rozvržení.

Ve všech výše uvedených případech je třeba jasně určit datum, od něhož k převodu dochází. Toto datum se nemusí nutně shodovat s datem účinnosti smlouvy. Vhodné je stanovit, jak bude v souvislosti s datem převodu postupováno u trvajících nebo opakujících se plnění. Praktické je stanovovat datum převodu na první den v měsíci, v opačném případě se může situace značně komplikovat (např. ohledně přesného stanovení odměny, která má být ještě vyfakturována postupiteli nebo od jakého okamžiku reklamovat zboží u postupníka).

Závěrem mi dovoluji poznámku. Jak už bylo řečeno, právní teorie a životní praxe jsou někdy poněkud odlišné. Životní cyklus postoupení smlouvy rozhodně nekončí podpisem dohody o postoupení, důsledkem postoupení jsou pro právnickou osobu kromě právních změn často rovněž změny účetní (fakturace), daňové či personální,[6] pro fyzickou osobu pak zejména změny organizační (koho kontaktovat, komu platit, od koho očekávat plnění, koho urgovat apod.). V této souvislosti může vyvstat celá řada souvisejících otázek (ne)právního charakteru, na něž je vhodné být připraveni a klienta na ně upozornit.

Mgr. Bc. Petra Rybničková, LL.M.,
podniková právnička

[1] Pouze pro upřesnění si dovoluji poznámku, že z právního hlediska neshledávám nutnost re-podpisu původní smlouvy postupníkem a postoupenou stranou, jak poměrně často slyším.

[2] Je-li uzavřena například darovací smlouva mezi matkou a synem, že matka daruje synovi automobil, a matka se domluví s otcem, že tento automobil obstará právě on, neshledám zde důvodu k nemožnosti postoupení. Opačně pokud syn má vůli, aby automobil nedostal on, ale jeho sestra, pak, souhlasí-li s postoupením darovací smlouvy matka, není opět žádného důvodu ke znemožnění postoupení. V praxi tedy shledávám ustanovení nadbytečným a problematicky aplikovatelným.

[3] Viz § 1897 odst. 1 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník.

[4] Viz § 1897 odst. 2 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník

[5] Viz § 11 an. zákona č. [191/1950](#) Sb., směnečného a šekového, ve znění pozdějších předpisů.

[6] Zde mám na mysli především problematiku přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů při převodu činnosti zaměstnavatele nebo její části dle § 338 an. zákona č. [262/2006](#) Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Smluvní autonomie vs. ochrana slabší strany v moderním kontrakčním právu](#)
- [Reklamáce vad stavby](#)
- [Konec „severních ateliérů“? Nový stavební zákon otevírá dveře k rekolaudaci ubytovacích jednotek na plnohodnotné byty](#)
- [Oceňování nemovitosti a přiměřená náhrada při zrušení spoluvlastnictví](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 33.: Prevence střetu zájmů \(jednatel x společnost\)](#)
- [Úročení jistoty \(kauce\), kterou skládá podnájemce nájemci - II. díl](#)
- [Když obecní pozemky již nemusí být obecní - institut mimořádného vydržení v obecním právu](#)
- [Střet zájmů členů volených orgánů obchodních korporací: pravidla, proces a následky](#)
- [Dvě kiwi denně: EU schválila první zdravotní tvrzení pro čerstvé ovoce](#)
- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)